

Street Harassment, An Interpretation of the Perception of Women in Kermanshah City

Kowsar Ghorbani

M.A of Sociology, Razi University, Kermanshah, Iran.

Mohammad Farhadi *

Assistant Professor, Razi University, Sociology Department, Kermanshah, Iran.

Nader Amiri

Assistant Professor, Razi University, Sociology Department, Kermanshah, Iran.

1. Introduction

The central issue of this article is the study of Kermanshah women's perception of street harassment. In this way, it tries to display the reason for the spread of this phenomenon, and give an analysis of it. Defining street harassment is a difficult task due to its intertwining with other social phenomenon and a sign of the complexity of this situation. The definition and the first way to explain this phenomenon is different based on class, age and generational differences in both victims and perpetrators of abuse.

From this point of view, to describe the determining relationships and the meaning of the phenomenon and to classify the types of street harassment, the victims are considered a suitable reference. By studying and analyzing the descriptions of women who have experienced street harassment, it is possible to get the overall picture of this phenomenon by analyzing various dimensions. Based on this, the subject of this research is to study the experience of women victims of street harassment in Kermanshah city.

2. Literature Review

Street harassment appears in comparison to other social phenomena, in relation to other macro relationships, and identifying its dimensions inevitably shows the links between them. As far as this research is concerned, gender itself is a social construction and economic and political structural arrangements play a fundamental role in its definition and determination. In the first way, the relationship between the two sexes and the regulation of their relationship is also affected by these relationships and is determined based on the division of labor between men and women and their role in these arrangements.

---

* Corresponding Author: m.farhadei@gmail.com

How to Cite: Ghorbani, K; Farhadi, M; Amiri, N .(2023). Street Harassment ; An Interpretation of the perception of women in Kermanshah), *Journal of Social Work Research*, 10(35), 41-77.

The existing research evaluates street harassment as lacking a structural and functional aspect and has studied this phenomenon separately from the surrounding relationships. Based on this, the solutions to deal with this phenomenon are introduced by the protection of women by law enforcement agencies or increasing the awareness of the perpetrators. This interpretation of street harassment does not hit the foundation of this phenomenon and even reproduce street harassment because they do not include the unequal relations between men and women in the structural arrangements.

Adhering to the exploratory approach, this article studies street harassment in relation to structural relations and the macro level, and evaluates the difference in types of harassment and different perceptions of it as a result of the difference in the role of people in the division of labor.

3. Methodology

The method of this research corresponding to its problem is to use a tool that gives the difference of people in the relations of division of labor and their differentiation in facing street harassment. Based on this, the *Grounded theory* was taken as the method and interview as the data collection tool.

For this purpose, Kermanshah women's description, analysis and explanation of this phenomenon are analyzed with an exploratory method and with open, central and selective three stage coding, so that their experience of street harassment is introduced with a comprehensive description. The description of fatness itself is part of the explanation, and the classification of the types of this phenomenon and women's perception of it will open the way for an initial explanation of street harassment in Kermanshah.

4. Results

1. Social structure	Ignorance	Lack of training in interacting with the opposite sex, which exacerbates its spatial and communication separation and leads to a form of socialization that inevitably becomes abusive in the relationship between the two sexes.
	Social separation	
	Socialization	
2. Objectification of woman	Women as prey	This form of socialization considers women as sexual and social objects and prescribes abuse.
	Woman as an object	
	Woman as inferior	
3. Difference	Inequality on both sides of abuse	Due to the objectification of women, the mere difference in clothing is considered an invitation to abuse, which is the result of socialization that relies on the objectification of women.
	The inferiority of intruders	
	The dominance of men	

4. Harassment as interaction	Harassment as interaction tools	Dominant socialization has confused the boundary between interaction and abuse, and women define men's efforts to interact based on men's base and their own difference from the abuser.
	Desire for a relationship	
	Two-way interaction	
5. Cause of harassment	Shortage	People who have deficiencies and poverty are the perpetrators of abuse, or this group's attempt to interact is considered abuse.
	Poverty	
	Defect	
6. Typology of intruders	Intruders SES	Intruders have inappropriate clothing and behavior and have not learned how to interact, and any action to interact is considered harassment by them.
	Manner of intruders	
	Intruders costumes	
7. Solutions	Facilitate the relationship	In the course of correct socialization, people understand sexual and social differences that women are not objects, and human relationships are not abusive, and the relationship between the two sexes is not limited.
	Socializing	
	Teaching the relationship	

5. Conclusions

Women's perception of abuse, harasser or the opposite of it, i.e. the interaction, shows the difference in the role of women and men, which has led to the inferiority and objectification of women. It can be said that street harassment is a dysfunction of the existing economic and social relations, which turns women into objects and men into abusers. Consumption relations and the socio-economic system have fueled this phenomenon and disabled the old norms in the relationship between men and women, and the new norms have not yet been formed, and with the acceleration of the current developments, it is not possible to envision the future dimensions. According to the theoretical and empirical assumptions, it can be said that this situation is the beginning of a new order that imposes economic relations on society and social institutions, including the family. The recent social developments of Iranian society can be seen as an impulse to open a new path and reread the fundamental issues of social order based on it.

Key words: Street Harassment, Women, Kermanshah, Inequality, Gender.

آزار خیابانی؛ تفسیری از تلقی زنان شهر کرمانشاه

کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

کوثر قربانی

استادیار جامعه‌شناسی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

محمد فرهادی *

استادیار جامعه‌شناسی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

نادر امیری

چکیده

مسئله اصلی این مکتوب فهم تفسیری تلقی زنان کرمانشاه از چرایی پدیده آزار خیابانی در این شهر است. این مسئله وجهی اکتشافی دارد و چارچوب کلان تحلیل، توجه به مناسبات کلان محاط بر این پدیده بوده است. روش تحقیق متناظر با موضوعات اکتشافی و متکی بر نظریه زمینه‌ای است. جمع‌آوری داده‌ها با تکنیک مصاحبه نیمه ساختار یافته و انتخاب نمونه با توجه به ابعاد مسئله انجام شده است. داده‌های تحقیق با کدگذاری سه مرحله‌ای دسته‌بندی شده تا دلالت‌های پنهان داده‌ها را آشکار کند. نتیجه تحقیق با مقولات چستی آزار، ابعاد و اوصاف آن، چرایی پدیده، تیپ مزاحمین و راهکارهای رفع آن، آزار را پدیده‌ای حاصل تفاوت جایگاه اقتصادی-اجتماعی عاملان و قربانیان آزار معرفی می‌کند. از نظر پاسخگویان مزاحمین افرادی هستند با سطح اجتماعی پایین، فاقد آموزش، فاقد مهارت و دارای کمبودهایی که با آزار خیابانی درصدد جبران آن هستند. آزار بر اساس زمینه وقوع و تیپ اجتماعی عاملان با رعایت احترام متقابل و هم‌سنخی دو طرف می‌تواند نوعی تعامل باشد. مناسبات اجتماعی فراتر از جنسیت و رابطه دو جنس علت اصلی پدیده آزار خیابانی است و راهکار کاهش آن برابری همگان در دسترسی به نیازهای اساسی از جمله ازدواج است.

واژه‌های کلیدی: آزار خیابانی، زنان، کرمانشاه، نابرابری، جنسیت

طرح مسئله

جنسیت و اوصاف آن پدیده‌ای اجتماعی است و تحلیل آن به طریق اولی موقوف به توصیف و تبیین عوامل اقتصادی سیاسی محاط است. مناسبات و ترتیبات نظم مسلط، نقش افراد و معنای جنسیت‌ها را تعریف و رابطه میان آن‌ها را تعیین می‌کند. بر این قیاس آزار خیابانی زنان پدیده‌ای اجتماعی است که فهم آن بدون تحلیل مناسبات مسلط امکان‌پذیر نیست. به واسطه تناظر مناسبات اجتماعی - که مفروضات اقتصادی سیاسی بسیاری در خود جای داده - با نقش‌های افراد در سطح خرد که جنسیت بخشی از آن است، آزار خیابانی به پدیده‌ای پیچیده برای توصیف و تحلیل بدل می‌شود تا جایی که هنوز تعریف مورد اجماعی از آن وجود ندارد (Tuerkheimer, 1997: 169-171; Gardner, 1995: 14-18). زیرا زنان در پایگاه‌های اجتماعی مختلف، تجربه متفاوتی از نوع و کیفیت آزار دارند (Tuerkheimer, 1997: 167).

از سوی دیگر به دلیل نقش‌های متفاوت دو جنس در نظم‌های اجتماعی گوناگون، مرز میان آزار خیابانی و معاشرت دقیق نیست. با وجود اینکه برخی هر نوع معاشرت ناخواسته را تحمیلی و نوعی آزار می‌دانند، (Gennaro & Ritschel, 2019: 2) عده‌ای نیز متلک خیابانی^۱ را پدیده‌ای لزوماً آزاردهنده ارزیابی نمی‌کنند (Kissling, 1991: 452). این ابهام در تعریف پدیده تا جایی است که برخی معتقدند برای به چشم آوردن ناخوشایندی این پدیده باید نام جدیدی برای آن بگذاریم که از وضعیت عادی‌سازی‌شده کنونی متفاوت باشد و رنج نهفته در آن را آشکار سازد (Tuerkheimer, 1997: 171).

دشواری تعریف این پدیده نشان‌گر پیچیدگی آن است که حاصل تلاقی مناسبات متفاوت است که مرزهای سیالی دارند و مدام در حال تغییر هستند. در ایران این وضعیت با شدت بیشتری جریان دارد و تغییرات سریع مناسبات اقتصادی به تغییر نقش‌ها و نهادها و پدیده‌های اجتماعی و دلالت‌های آن‌ها منجر شده است. به همین دلیل در ایران نیز، زنان

---

1. catcall

آزار خیابانی را از پدیده‌ای عادی تا آسیب روانی دسته‌بندی می‌کنند (بهشتی و همکاران، ۱۴۰۰: ۸۲). این تفاوت‌ها در تعریف پدیده به گونه‌های مختلف آن ارجاع دارد (ن.ک: دورکیم، ۱۳۷۹) و از منظر این مقاله به انواع مناسباتی که این پدیده را تعیین می‌کنند، راجع است. تفاوت تعریف از آزار در گروه‌های اجتماعی طبقاتی، سنی و نسلی متفاوت، هم در نزد عاملان و هم در نزد قربانیان به واسطه بسترهای اجتماعی وقوع این پدیده است.

از این منظر، برای توصیف مناسبات تعیین‌کننده و معنای پدیده و طبقه‌بندی گونه‌های آزار خیابانی، قربانیان مرجع مناسبی محسوب می‌شوند. با مطالعه و تحلیل توصیفات زنانی که تجربه آزار خیابانی داشته‌اند می‌توان شمای کلی این پدیده را با تحلیل ابعاد متنوع، به دست داد. بر این اساس موضوع این پژوهش مطالعه تجربه زنان قربانی آزار خیابانی در شهر کرمانشاه است^۱. برای این منظور توصیف، تحلیل و تبیین زنان کرمانشاه از این پدیده با روش اکتشافی مورد مطالعه قرار می‌گیرد تا تجربه آن‌ها از آزار خیابانی با توصیفی جامع معرفی شود. توصیف فربه، خود بخشی از تبیین هم هست و طبقه‌بندی گونه‌های این پدیده و دریافت زنان از آن، راهگشای تبیینی اولیه از آزار خیابانی در کرمانشاه خواهد بود.

توصیف و طبقه‌بندی پدیده آزار خیابانی، مناسبات متناظر با آن را نیز به تصویر می‌کشد؛ تلقی زنان از خود در تقسیم کار جنسی، تلقی از نقش مردان، چستی آزار و علل، راهکارهای مواجهه با آن، سازوکارهای پدیدآورنده آزار و کارکردها یا کژ کارکردهای آن در نسبت با هنجارهای کلی تنظیم روابط زن و مرد از جمله مفاهیمی هستند که راهنمای تحلیل داده‌های تحقیق خواهند بود.

آزار خیابانی به مثابه پدیده‌ای اجتماعی، تابعی از سایر مناسبات جاری در جامعه و خود بخشی از این کلیت است. از این منظر فهم چستی و چرایی آزار خیابانی در هر جامعه‌ای نیازمند مطالعه این پدیده درون ترتیبات کلان آن جامعه است. تنها در پرتو کلیت

---

۱. خانم تینا لطف‌الله زاده و آقای آرش شهبازیان نقش مؤثری در جمع‌آوری داده‌های این تحقیق داشتند. قدردان زحمات ایشان هستیم.

می‌توان اوصاف پدیده‌های جزئی را تبیین کرد. چارچوب کلان تحلیلی این مقاله تلقی آزار خیابانی به مثابه بخشی از مناسبات جاری میان دو جنسیت در کرمانشاه است. اینکه کدام مناسبات یک رفتار را به آزار بدل می‌کند یا آن را به نوعی تعامل تبدیل می‌کند بخشی از فهم مسئله آزار است. این مهم از توصیفات قربانیان آزار به دست می‌آید و راه حل احتمالی آن نیز در نحوه فهم پدیده تکوین می‌یابد. هدف اصلی این مقاله توصیف این پدیده در نسبت با سایر مناسبات و از این مسیر، گشودن راهی برای فهم و تمهیدی برای حل این مسئله در جامعه مورد مطالعه است.

پیشینه پژوهش

در تحقیقی که با موضوع آزار خیابانی در مناطق مرفه نشین شمال هند انجام شده، زنان با پایگاه اقتصادی پایین احتمالاً بیشتر در معرض آزار خیابانی قرار می‌گیرند که ضرورت حضور بیشتر در فضای عمومی باعث آن است (Dhillon & Bakaya, 2014: 10). نمونه این مطالعه زنان جوان شهری بوده و مهم‌ترین راه کار مقابله با آزار خیابانی را همکاری پلیس، تشدید نظارت و حمایت قانون معرفی می‌کند (Ibid). از منظر این مقاله زنان به خاطر در امان ماندن از این آزارها از حضور در عرصه‌های عمومی پرهیز می‌کنند و از حوزه عمومی حذف می‌شوند که باعث تشدید شکاف وضعیت اقتصادی‌شان با مردان می‌شود (Ibid: 2).

در این مقاله که از منظر مردسالارانه نوشته شده، زنان نیازمند حفاظت بیشتر در مقابل مردان محسوب می‌شوند تا بتوانند در عرصه عمومی حضور بیشتری داشته باشند. چیزی که زنان طبقه بالا همین حالا هم دارند و در نهایت زنان فرودست نادیده انگاشته می‌شوند. در واقع راه کار این مقاله به بنیاد پدیده اصابت نمی‌کند و شدت این پدیده را بر زنان خاصی متمرکز می‌کند.

در تحقیقی با روش کمی در استرالیا، رفتارهای آزارنده اما غیرجنسی علیه زنان مورد مطالعه قرار گرفته و به این نتیجه رسیده که زنان به طور قابل توجهی بیشتر از مردان تجربیات بی ادبی عمومی و تأثیر منفی آن بر آسایش عاطفی خود را گزارش می کنند، به ویژه زمانی که فرد بی ادب مرد غریبه باشد. در این مقاله آزارهایی مانند رفتارهای عمومی غیر مدنی مانند نزدیک شدن از پشت، هل دادن در فضاهای شلوغ، فریاد زدن یا فحش دادن با در نظر گرفتن تفاوت های جنسیتی مورد بررسی قرار گرفته است. یافته ها نشان داد که زنان در نتیجه این رفتارهای بی ادبانه احتمالاً بیشتر از مردان حضور خود در فضاهای عمومی را محدود می کنند. بر این اساس شکل های عمومی رفتار غیر مدنی، همانند آزار و اذیت جنسی، مالیات جنسیتی بر دسترسی زنان به مکان های عمومی وضع می کند و ظرفیت زنان را برای مشارکت کامل در حوزه عمومی به خطر می اندازد (Bastomski & Smith, 2017: 73).

نتایج این مقاله در مقایسه با مقاله کشور هند تفاوت وضعیت آزار خیابانی برای زنان و مواجهه آنها با این پدیده را نشان می دهد. در استرالیا زنان بیشتر آزارهای مدنی را گزارش می دهند و به طریق اولی در مقابل آزارهای جنسی فعال تر عمل می کنند که نشان دهنده مناسباتی است که زنان را قادر به مقابله با این پدیده می کند که خود حاصل مناسبات کلان موجود و نقش زنان در آن است.

در مقاله ای که با هدف مطالعه خشونت جنسی از رهگذر آزارهای جنسی زنان در فضای عمومی مراکش انجام شده، این نوع آزارها حاصل وضعیت تبعیض آمیز زنان در مناسبات مردسالارانه اجتماعی، فرهنگی و سیاسی معرفی شده است (Chafai, 2017: 821). نویسنده معتقد است موقعیت زنان در ساختار قدرت در خانواده، نظام آموزش، رسانه و حقوق، همانند مشارکت آنها در اقتصاد و سیاست، نقش نابرابر جنسیتی در فضای عمومی و لذا خشونت علیه آنها را تعیین می کند. تغییر وضعیت زنان با تضمین آزادی آنها در تحول خواهی، امنیت و رهایی شان آغاز می شود. با این وصف، تثبیت نابرابری های جنسیتی

و طبیعی سازی ستم بر زنان همچنان موانعی هستند که آزار و اذیت بیشتر علیه زنان را تشویق می‌کنند (Ibid).

با وجود این که مقاله مسئله آزار خیابانی را حاصل مناسبات اقتصادی و پیوندهای آن با جایگاه فرهنگی و اجتماعی زنان معرفی می‌کند، راه‌حل این پدیده را سیاسی و حاصل عزم و اراده افراد معرفی می‌کند که با آگاهی‌بخشی به آن‌ها برای اعطای فرصت برابر به زنان فراهم می‌شود.

اغلب تحقیقات داخلی نیز در همین چارچوب به بررسی آزار خیابانی پرداخته و آزار خیابانی را جدای از مناسبات کلان بررسی کرده‌اند.

احمدی و همکاران (۱۳۹۸) در مقاله‌ای «مزاحمت جنسی (خیابانی) از دریچه عاملیت مزاحم» پسران ۱۸ تا ۳۰ ساله شهر سنندج را مورد بررسی قرار داده‌اند. مقصود نویسندگان احتمالاً مزاحمت خیابانی بر اساس جنسیت قربانیان است زیرا در تعریف گونه‌های مزاحمت انواع کلامی، تعقیبی، بصری و فیزیکی را ذکر کرده و مزاحمت غیرجنسی را تعریف نکرده‌اند. نویسندگان اثر سن، میزان سنتی بودن، مذهبی بودن، جنسیت زدگی و فقر فرهنگی را در ایجاد مزاحمت مردان برای زنان را مطالعه کرده‌اند که مصرف فرهنگی با ۲۶ درصد بیشترین همبستگی را با ایجاد مزاحمت داشته است (همان: ۵).

نویسندگان با خلط مفاهیم مصرف فرهنگی و مصرف کالاهای فرهنگی در مقاله نتیجه گرفته‌اند «به نظر می‌رسد که فقر فرهنگی یا فقدان مصرف کالاهای فرهنگی دارای بیشترین تأثیر بر مزاحمت است، بنابراین افزایش آگاهی و ارتقای مصرف فرهنگی جوانان با به کارگیری سیاست‌های یاری‌رسان در این حوزه می‌تواند در کاهش مزاحمت جنسی مؤثر باشد» (همان). نویسندگان فرودستان را مزاحمان خیابانی معرفی می‌کنند اما راهکارشان برای رفع این معضل افزایش آگاهی است.

ریاحی و لطفی (۱۳۹۵) در تحقیقی از دانشجویان دختر دانشگاه مازندران به این نتیجه رسیده‌اند هرچقدر زنان کلیشه‌های جنسیتی نقش خود را پذیرفته باشند کمتر مورد مزاحمت قرار می‌گیرند اما پذیرش ارزش‌های مردسالارانه و یادگیری اجتماعی، هیچ‌یک

بر میزان مورد مزاحمت قرار گرفتن مؤثر نیستند (همان: ۶۹). نویسندگان معتقدند مزاحمت خیابانی نوعی تنبیه زنانی است که از چارچوب نقش‌های مسلط خارج می‌شوند اما بخشی از داده‌های مقاله این ادعا را رد می‌کند و پذیرش ارزش‌های مردسالارانه که احتمالاً بنیان کلیشه‌های جنسیتی هستند تأثیری بر افزایش یا کاهش مورد مزاحمت قرار گرفتن ندارد (همان).

سحابی و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیقی در شهر سنندج معتقدند «تخلیه ناکامی‌های اجتماعی-اقتصادی مردان» مهم‌ترین عامل ایجاد مزاحمت برای زنان در این شهر است (همان: ۷۲). بر این اساس مردانی که در سطح پایین اقتصادی قرار دارند آزارگران بالقوه زنان محسوب می‌شود زیرا مردان طبقات بالا ناکامی ندارند و به این رفتار اقدام نمی‌کنند. بهشتی و همکاران (۱۴۰۰) با مطالعه تجربه دانشجویان دختر یاسوج از مزاحمت خیابانی به این نتیجه رسیده‌اند که «مقوله هسته پژوهش نیز «از تجربه احساسی تروماتیک تا حساسیت‌زدایی» است؛ بدین ترتیب تجربه دختران از مزاحمت خیابانی بر روی یک پیوستار قابل توضیح است، به عبارتی برای برخی تجربه‌ای تروماتیک با ترس‌های ویرانگر و برای برخی دیگر امری عادی، پیش‌پاافتاده و بی‌اهمیت است» (همان: ۸۹). نویسندگان درباره چرایی تفاوت تلقی قربانیان از مزاحمت خیابانی توضیحی نداده‌اند درحالی‌که فهم آزار خیابانی از رهگذر همین مسئله امکان‌پذیر می‌شود.

مزاحمت خیابانی برای زنان به مناسبات فراتر از خود پیوند خورده‌اند. خود جنسیت زنانه حاصل نقش زنان در ساختارهای اجتماعی و اقتصادی مسلط است و بر همین قیاس مزاحمت نیز جدای از این مناسبات قابل بررسی نیست. در مکتوب حاضر، که با روش اکتشافی به جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها می‌پردازد، مزاحمت بر اساس تلقی قربانیان از خود و معنای مزاحمت که دلالت بر چیستی این پدیده از دید قربانیان در سطح خُرد و کلان دارد، مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

توصیف و تبیین آزار خیابانی همواره معطوف به زیست سالم با رنج کمتر است. بنابراین در این موضوع فهم مسئله برای فهمیدن آن نیست بلکه جستن راهی برای رفع و

دفع آسیب‌های آن برای زندگی جمعی است. آسیب آزار تنها متوجه زنان نیست بلکه مردان را نیز درگیر نسبتی ناخوشایند با جنس مخالف می‌کند که اصل رابطه را تحریف و به جای هم‌افزایی نیرو و نشاط به رابطه‌ای فرساینده بدل می‌کند. بخشی از هدف این مقاله نیز معرفی اوصاف رابطه سالم بین دو جنس است که از خلال توصیفات و تبیین این پدیده به دست خواهد آمد.

مبانی نظری

مطالعه مسائل و مصائب زنان بدون تحلیل جایگاه آن‌ها در مناسبات و ترتیبات کلان اجتماعی امکان‌پذیر نیست. «معمولاً وقتی در مورد حقوق زنان صحبت می‌کنند، به خشونت علیه زنان می‌اندیشند و فقر، مسکن، بی‌کاری، آموزش، دسترسی به آب سالم، امنیت غذایی، کسب و کار و سایر حقوق اقتصادی اجتماعی زنان را نادیده می‌گیرند» (True, 2014: 39). واقع این است که بین خشونت علیه زنان و فقر آن‌ها رابطه‌ای آشکار وجود دارد. حتی بحران‌هایی مانند جنگ، بلایای طبیعی و [پاندمی] در راستای گسل‌های جنسیتی [که در واقع اقتصادی هستند] عمل می‌کنند و زنان را بیشتر تحت تأثیر قرار می‌دهند (Ibid).

اثر عمیق‌تر خشونت‌های دوران بحران و جنگ ریشه در مناسبات نابرابر موجود برای زنان دارد که آن‌ها را آسیب‌پذیر می‌کند. نادیده گرفتن نابرابری جنسیتی در اقتصاد، سیاست و فرهنگ، این نگاه ذات‌گرایانه را که زنان قربانی طبیعی خشونت هستند، تشدید می‌کند و به اینجا ختم می‌شود که زنان باید در مقابل مردها محافظت شوند که چرخه وضعیت زنان را تکرار و بازتولید می‌کند. اصلاح این وضعیت ایجاد محدودیت و محافظت بیشتر برای زنان نیست بلکه تغییر منظر به مسئله زنان است. حتی سازمان ملل بین سیاست‌های کلان اقتصادی (آزادسازی تجارت، بحران‌های مالی) و شیوع خشونت علیه زنان رابطه‌ای نمی‌بیند. بیانیه‌های این سازمان خشونت علیه زنان در بحران‌ها را به واقعه

موقتی و خشونت جنسی تقلیل می‌دهد و آن را معلول مناسبات اقتصادی و سیاسی جاری نمی‌داند (Ibid: 40).

از این منظر تقلیل زنان و مسائل آن‌ها به جنسیتشان نوعی بازتولید وضع موجود و نادیده انگاشتن بنیادهای آن است. مسائل زنان به واسطه جایگاه فرودست آن‌ها در مناسبات مسلط اقتصادی و اجتماعی است و این وضعیت با آموزش و آگاهی‌بخشی و اقدامات فرهنگی قابل اصلاح نیست. به همین دلیل زنان به واسطه جایگاهشان در مناسبات اجتماعی و اقتصادی، تجربه و تعبیر متفاوتی از آزار خیابانی دارند. برخی معتقدند قربانی این عمل زنان گروه‌های حاشیه‌نشین شده جامعه هستند (Baptist & Coburn, 2019: 114). مطالعه تجربیات مبتنی بر جنسیت زنانه جدا از نژاد، قومیت و طبقه افراد نیست و لذا می‌توان گفت هر زن آزار خیابانی را به روش خاص خود تجربه می‌کند (Tuerkheimer, 1997: 167).

از این منظر می‌توان گفت به همین دلیل تعریف مقوله آزار خیابانی هنوز محل مناقشه است و زنان تلاش می‌کنند ناخوشایندی این تجربه را با مفهومی که حاصل درک این پدیده از سوی خودشان است، توضیح دهند. «نامیدن این پدیده نقش مهمی در مواجهه با آن دارد؛ مردان درکی از احساس زنان در این موقعیت ندارند و برای درگیری آن‌ها با واقعیت باید اسم مناسبی برای این پدیده جعل کنیم که رنج نهفته در آن و ساختار نابرابر موجد آن را بازنمایی کند. اما بخشی از رنج زنان ناشی از تعریف فرهنگ از سوی مردان است که زنان نقشی در آن نداشته‌اند» (Tuerkheimer, 1997: 171). نامیدن نوعی مفصل‌بندی این تجربه است که با سایر مناسبات اجتماعی در پیوند است و عنوان این پدیده باید کلیت آن را نشان بدهد (Ibid: 174). غیاب زنان در تأسیس مناسبات فرهنگی و تعریف پدیده‌ها حاصل غیبت آن‌ها در مناسبات انضمامی زندگی است.

به همین دلیل بهتر است اسم آزار خیابانی را که کفایت معنا نمی‌کند عوض کنیم تا پیامدهای ناخوشایند و اثرگذار این رفتار آشکار شود. نام‌گذاری این پدیده اهمیت زیادی دارد زیرا تا قبل از مفهوم سکسیسم و آزار جنسی، مسئولیت این پدیده به گردن زنان

می‌افتاد. متلک خیابانی^۱ اظهارات ارزش‌گذارانه مردان درباره زنان -اغلب جوان- و تنها در در مناطق شهری است. زن‌ها اجازه اظهارنظر متقابل درباره مردان را ندارند. برخی اسم آن را آزار خیابانی نهاده‌اند، برخی آزار درملاء عام می‌نامند تا وجه اجتماعی آن را مورد تأکید قرار دهند.

برخی اظهارات خیابانی می‌نامند اما این عنوان شامل رفتارهای غیر زبانی نمی‌شود. برخی اصطلاح آزار جنسی را برمی‌گزینند. در هند به این عمل حوا-بازی^۲ می‌گویند که در نسبت با زمینه فرهنگی کمی شاعرانه و مسامحه‌آمیز است. مکزیکی‌ها از لفظی استفاده می‌کنند که به معنای مناسب و اندازه است که بار منفی پدیده را پنهان می‌کند. در سوریه از مفهومی به معنای کنشی زبانی که هدفش رساندن پیامی به گیرنده است استفاده می‌کنند. در آلمان از متلک خیابانی استفاده می‌شود. با همه این تفاوت‌ها، مزاحمت خیابانی یک فرایند/معضل ارتباطی است. در فرایند ارتباط باید بنیان‌های اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را در نظر گرفت (Kissling, 1991: 457).

در مورد تبیین این پدیده، بسته به موضع نظری، تعریف افراد از این پدیده نیز تغییر می‌کند. گافمن (۱۹۶۳) و گاردنر (۱۹۸۰) می‌گویند زنان افراد راحت‌تری در فضای عمومی هستند و بیشتر از مردان از هنجارهای بی‌توجهی مدنی تخطی می‌کنند. فرض آن‌ها بر مثبت بودن همه گفته‌های خیابانی به زنان است (Kissling, 1991: 453). برخی مردان نیز هدف خود از این اظهارات را تعریف و تصدیق معرفی کرده و آن را رنج‌ناهنده نمی‌دانند. گاردنر معتقد است این گفته‌های خیابانی نوعی اجتماعی شدن برای زنان و مردان است؛ به زنان خویشتن‌داری می‌آموزد و مردان را برای دست‌زد خوردن در مواجهه با زنان آماده می‌کند (Ibid: 454) مک‌الستر (۱۹۷۸).

این مزاحمت‌ها را نوعی باز مرز گذاری می‌داند؛ این مزاحمت‌های به زنان یادآوری می‌کند آنها در فضایی که متعلق به مردان است وارد شده‌اند. این تفکیک که فضای

---

1. street remarks
2. Eve-teasing

عمومی متعلق به مردان و فضای خصوصی متعلق به زنان است، فضای متعلق به زنان را کم‌اهمیت‌تر جلوه می‌دهد (Ibid: 454).

متلک ابژه سازی زنان است که پیامدهای زیان‌باری برای رابطه زنان با بدنشان دارد. ممکن است زنان نگاه مردانه به بدن خود را درونی کنند که نوعی از خود بیگانگی مهلک است. حتی همین نگاه معیارهای زیبایی زنان را تعیین و به آنها القا می‌کند. این تلقی در مورد زن خوب نوعی دستکاری شخصیت زنان است که بر ساخته مردان محسوب می‌شود (Tuerkheimer, 1997: 183-185). برخی معتقدند آزار خیابانی بخشی از استراتژی کنترل زنان از طریق تروریسم جنسی^۱ است و با تقلیل زنان به جنسیت و بدنشان از آنها انسانیت زدایی می‌کند (Kissling, 1991: 455).

با این اوصاف حتی تعریف این پدیده مستقل از بسترهای اقتصادی اجتماعی شکل‌گیری آن نیست. اگرچه نوعی از آن در سراسر جهان وجود دارد اما تجربه زنان در مناسبات مختلف از این پدیده متفاوت است. می‌توان به طرح این فرضیه خطر کرد که تجربه مشترک زنان از آزار خیابانی معلول جایگاه مشترک آنها در مناسبات تقسیم کار است که نقش فرودست را به آنها تحمیل کرده است. از سوی دیگر تفاوت تجربیات آنها به خاطر اختلاف مناسباتی است که در سطح ملی یا طبقاتی نقش‌هایشان را تعیین می‌کند. به این ترتیب رویکرد کلان این مقاله تفسیر آزار خیابانی بر اساس پایگاه اجتماعی قربانی و آزارگر و نشان دادن ترتیبات محاط بر مناسبات میان دو جنس در کرمانشاه از دریچه این پدیده است؛ چه کرداری، از سوی چه کسانی، در چه موقعیتی آزار تلقی می‌شود یا نمی‌شود.

روش پژوهش

روش و مسئله تحقیق در تناظر با هم قرار دارند. با توجه به موضع این مکتوب مناسب‌ترین روش برای فهم و تحلیل و طبقه‌بندی گونه‌های آزار خیابانی، روش نظریه زمینه‌ای یا گراندد تئوری است. فرض بنیانی این روش اهمیت تبیین افراد مورد مطالعه از وضعیت خودشان است؛ در این روش معانی ذهنی آدمیان که ریشه در عمل آن‌ها دارد، واجد شأنی علی هستند. از این منظر بدون پیش فرض ذهنی به مطالعه تجربه عاملان پرداخته می‌شود. «مهم‌ترین مؤلفه روش نظریه زمینه‌ای، انکشاف نظریه از داده‌هایی است که به شکل نظام‌مند در تحقیق حاصل آمده‌اند» (Glaser & Strauss, 2006: 2).

معناداری این روش پس از ارائه نتایج به صاحب نظران تأمین خواهد شد که اقلان نظری و تطبیق نظریه و داده از ابزارهای اندازه‌گیری آن است. این فقره همان اعتبار این تحقیق است که به سازگاری و معناداری تحلیل از منظر خوانندگان صاحب صلاحیت راجع است. «شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها در این روش، رفت و برگشت هم‌زمان میان داده‌ها و مفاهیم نظری اولیه است تا هم داده‌ها دسته‌بندی نظری خود را پیدا کنند و هم نظریه بر اساس دلالت داده‌ها بازآرایی شود که ما آن را روش مقایسه مداوم^۱ می‌نامیم. این روش ترکیب استقرا و قیاس است که به انعطاف داده‌ها برای خلاقیت و بارآوری بیشتر میدان می‌دهد» (Ibid: 101-103).

شیوه تحلیل داده‌ها با روش کدگذاری نظری و مفهومی در سه مرحله انجام می‌گیرد. در مرحله کدگذاری باز، گزاره‌های نظری متن استخراج می‌شوند و در مرحله بعد از طریق کدگذاری محوری، مفاهیم اصلی معرفی شده و در مرحله بعد کدگذاری گزینشی انجام می‌شود که طی آن مقولات مهم از رهگذر یافتن پیوند مفاهیم استخراج می‌شوند (اشتراوس و کرین، ۱۳۹۱: ۱۲۰-۱۷۰).

در کدگذاری و بازخوانی دلالت داده‌ها ذهن ما خالی نبوده و مناسبات کلان حول مفهوم جنسیت و رابطه دو جنس را مدنظر داشته‌ایم. انتخاب نمونه به راهنمایی مسئله تحقیق انجام شده و حضور تنوعات سن، پایگاه اجتماعی و محل زندگی از معیارهای آن بوده است. تعداد نمونه بر اساس کفایت مفهومی برآورد شده و با تکرار گزاره‌های اصلی درباره گونه‌های آزار و چرایی آن تعیین شده است. شیوه تحلیل داده‌ها با استدلال استفهامی^۱ و رفت و برگشت میان داده و مسئله برای یافتن معانی پنهان مصاحبه‌ها انجام شده که می‌توان سرندیپیتی^۲ نامید.

روش جمع‌آوری داده‌ها به اقتضای روش تحقیق، مصاحبه نیمه ساختاریافته با زنان شهر کرمانشاه است. سؤالات اصلی مصاحبه مشترک بوده اما بسته به پاسخ مصاحبه شوندگان، سؤالات مختص به هر مصاحبه نیز به بحث گذاشته شده است. در جدول ۱ مشخصات مصاحبه شوندگان معرفی شده است. پایگاه اجتماعی بر اساس میزان درآمد و شغل تعیین شده و وضعیت ظاهری نیز بر اساس عرف و مقایسه موارد با هم فراهم آمده است. در مورد وضعیت ظاهری، پوشش آلامد ناظر به پوشش و آرایش مد روز و متفاوت است. ظاهر ساده مانتو عرفی با آرایش معمولی است و ظاهر سنتی نیز پوشش چادر را معرفی می‌کند. گرچه عناوین ظاهر مصاحبه شوندگان هیچ دلالتی فراتر از توصیف نوع پوشش نداشته و قضاوتی در میان نیست.

-
1. abduction
  2. Serendipity (n) finding something good without looking for it

جدول ۱- مشخصات مصاحبه شوندگان

محل مصاحبه	وضع تأهل	وضعیت ظاهری	سن	پایگاه اجتماعی	
باشگاه ورزشی دانش	مجرد	آلامد	۲۵	متوسط	۱
پارک شهرک دانش	مجرد	مد روز ساده	۱۶	متوسط	۲
نوبهار	مجرد	آلامد	۲۳	بالا	۳
نوبهار	مجرد	آلامد	۱۸	بالا	۴
نوبهار	مجرد	مد روز ساده	۲۱	متوسط	۵
پارک باریکه	متأهل	سنتی	۴۲	پایین	۶
پارک خیابان کاشانی	متأهل	سنتی	۵۳	متوسط	۷
پارک آزادگان	متأهل	مد روز ساده	۵۰	متوسط	۸
میدان فردوسی	مجرد	آلامد	۱۹	متوسط	۹
بلوار طاق‌بستان	متأهل	سنتی	۲۱	متوسط	۱۰
دانشکده علوم اجتماعی	متأهل	سنتی	۲۴	متوسط	۱۱
دانشکده علوم اجتماعی	مجرد	سنتی	۳۰	پایین	۱۲
بلوار طاق‌بستان	مجرد	مد روز ساده	۲۵	متوسط	۱۳
بلوار طاق‌بستان	مجرد	آلامد	۲۳	متوسط	۱۴
پارک کودک نوبهار	مجرد	آلامد	۱۹	بالا	۱۵
پارک کودک نوبهار	مجرد	آلامد	۱۸	متوسط	۱۶
برق	مجرد	آلامد	۱۸	بالا	۱۷
برق	مجرد	مد روز ساده	۱۸	متوسط	۱۸
بلوار طاق‌بستان	مجرد	مد روز ساده	۲۳	پایین	۱۹
بلوار طاق‌بستان (مرکز بهزیستی)	متأهل	مد روز ساده	۳۱	متوسط	۲۰
آناهیتا	مجرد	مد روز ساده	۲۸	پایین	۲۱

تحلیل یافته‌ها

مصاحبه‌های تحقیق طی سه مرحله کدگذاری تحلیل شده‌اند تا دلالت‌های پنهان آن‌ها آشکار شود. در کدگذاری باز گزاره‌های مهم هر مصاحبه استخراج شده‌اند. منظور از گزاره‌های مهم، جملاتی است که تعریف، توصیف یا تبیین مصاحبه شوندگان از آزار خیابانی را بیان می‌کنند. در مرحله بعد از طریق کدگذاری محوری، مفاهیمی که تعدادی از این گزاره‌ها را حول یک مضمون جمع می‌کند و با دلالتی کلی‌تر معانی مشترک گزاره‌ها را پوشش می‌دهد دسته‌بندی شده‌اند. در مرحله کدگذاری گزینشی، مقولاتی که چند مفهوم را می‌توان ذیل آن‌ها دسته‌بندی کرد شناسایی شده‌اند. هدف از این مراحل تأمین سطح انتزاع مناسب برای تحلیل مفهومی داده‌هاست.

در گام بعد با تحلیل و معرفی معانی آشکار و پنهان داده‌ها، در پایان نسبت مقولات و تصویری که از پدیده آزار خیابانی زنان در کرمانشاه به دست می‌دهند، معرفی خواهند شد. در این فرایند، توصیف، تحلیل و تبیین متناظر با هم توضیح نظری آزار خیابانی را امکان‌پذیر می‌کنند. در عمل داده‌ها دلالت‌های آشکار و پنهان خود را در مقایسه با همدیگر به دست می‌دهند و مقولات و مفاهیم در کنار هم منظومه‌ای مفهومی از پدیده فراهم می‌کنند که افق معنایی داده‌ها را وسیع‌تر کرده و تحلیل‌های فراتر از گزاره‌ها را هم تاب می‌آورند. برای این منظور مقولات به شکل انباشتی مرتب شده و تحلیل می‌شوند تا معنای هر مقوله در پرتو مقوله پیشین آشکار شود.

مقوله ۱: علت آزار

زنان مصاحبه شونده، در توضیح این پدیده به علت آن نیز اشاره می‌کنند و گزاره‌هایی درباره سطح اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی عامان آزار بیان کرده‌اند که به نظر می‌رسد از

نظر قربانیان افرادی که اقدام به آزار می‌کنند از کمبود اقتصادی، تحصیلاتی و فرهنگی رنج می‌برند و مزاحمت برای زنان نوعی تلاش برای جبران کمبود و کسری‌های زندگی‌شان است. این گزاره‌ها فقر را علت اصلی مزاحمت معرفی می‌کنند؛ اگرچه برخی تجلی فقر یعنی وضعیت خانوادگی، تحصیلات پایین، نا فرهیختگی، ناآگاهی از برخورد با زنان، مریضی جنسی و فکری و تربیت خانوادگی را مورد تأکید قرار می‌دهند. گویا کسانی که اقدام به آزار می‌کنند اگر سطح اقتصادی و فرهنگی لازم برای این کار را داشته باشند، دیگر مزاحم نیستند.

پذیرش تحلیل اخیر در پرتو داده‌های دیگر آسان‌تر می‌شود. دلالت‌های دیگر این مقوله در نسبت با سایر مقولات تحقیق از جمله تیپ‌شناسی مزاحم و معاشرت خیابانی آشکارتر می‌شود. نام‌گذاری این مقوله به «علت آزار» به معنای تقلیل علل آزار خیابانی به این دو مفهوم نیست بلکه پاسخگویان در پاسخ به چرایی وقوع آزار خیابانی از نظر آنان این گزاره‌ها را مطرح کرده‌اند و ما به این دو مفهوم تقلیل داده‌ایم تا تصویر روشن‌تری به دست دهیم؛ از نظر پاسخگویان فقر و کمبود آزارگران علت اقدام به این عمل است. این مقوله در کنار سایر مقولات به مرور تصویر تلقی زنان پاسخگو از آزار خیابانی را کامل می‌کنند. در این مقوله بحث این نیست که فقط افراد دارای فقر و کمبود دست به این کار می‌زنند و افراد متمکن آزارگر نیستند بلکه تلقی از آزار بسته به پایگاه آزارگر تغییر می‌یابد که در ادامه با توضیح بیشتری بررسی می‌شود.

جدول ۲- مقوله علت آزار

مقولات	مفاهیم	گزاره‌ها
علت آزار	کمبود	<p>خودش را تخلیه می‌کند. کسانی که کمبود دارند متلک می‌گویند. کسی که آزار می‌رساند می‌خواهد خودش را تخلیه کند. [چون می‌داند نمی‌تواند دختر را به دست بیاورد، او را تخریب یا تحقیر می‌کند]. آن‌قدر در فضای بسته زندگی کرده‌اند، یک دختر با پوشش غیر معمولی را [اذیت می‌کنند] وضعیت خانواده و کمبود محبت باعث آزار خیابانی پسر است. آموزش خیلی تأثیر دارد [این افراد آموزش ندیده و فرهنگ رابطه ندارند]. [قصدهشون تحقیره چون طرف رو بالاتر از خودشون می‌دونن]. متلک، جبران سرخوردگی‌های زندگی است. کسی که کمبود جنسی داره این کار را می‌کند. در خانواده‌ای بزرگ شده‌اند که آرایش دختر براشون جا نیفتاده.</p>
	فقر	<p>کسی که وضعیت اقتصادی بدی دارد یا بیکار است با این کار برای فرار از مشکلات اقتصادی متلک می‌گوید. آزار به طرز تربیت خانوادگی فرد ربط دارد اینکه سرخورده است و عقده‌ای کسی که شخصیت جالبی ندارد، جایگاه خوبی ندارد با این کار می‌خواهد جبران کند. پسر باید چشم و دل سیر باشه. این‌ها که مزاحمت ایجاد می‌کنند خانواده ندارند. پسری که بی‌پول است و خانواده درستی ندارد، دنبال دختر می‌افتد. فقط پول‌داری نیست، آدم با فرهنگ دنبال دختر نمی‌افتد. شرایط سخت ازدواج باعث رواج آزار شده است. پسری که تحصیل کرده باشد دنبال دختر نمی‌افتد. این‌ها مریض جنسی‌اند. این‌ها مریض فکری‌اند.</p>

مقوله ۲: زمینه‌های اجتماعی

در توضیح چیستی آزار، مصاحبه‌شوندگان زمینه‌های اجتماعی این پدیده را با گزاره‌های مختلف مطرح کرده‌اند. در این فقره مناسبات اجتماعی کلان مورد توجه قربانیان

آزار بوده است؛ زنان فرودست بوده‌اند، مردان برای تسلط بر زنان تربیت می‌شوند، مردان با این کار احساس قدرت و مردانگی می‌کنند. برخی از مصاحبه‌شوندگان مزاحمت را با مناسبات کلان اجتماعی که بنیان‌های اقتصادی دارند، توضیح می‌دهند. آزار خیابانی در این فقره نوعی مناسک گذار برای نوجوانان یا تثبیت سلطه مردهاست.

دلالت این مقوله در پرتو مقولات علت آزار که به کمبودهای افراد نسبت داده می‌شد و همچنین مقولات تیپ‌شناسی مزاحمین، مزاحمت و معاشرت و تفاوت به‌مثابه عامل آزار روشن‌تر می‌شود. اگر آزار خیابانی شکل دیگری از معاشرت باشد نوعی جامعه‌پذیری جنسیتی است که به واسطه فقدان آموزش‌های رسمی و جداسازی دو جنس به آزار تعبیر/تبدیل می‌شود. با این تفسیر ارتباط طبیعی زن و مرد در مراحل رشد تعامل دو جنس را به معاشرت بدل می‌کند اما کسانی که در ارتباط با جنس مخالف نبوده باشند ممکن است مهارت ارتباط را نداشته باشند. بر این اساس گروه‌های خاصی از جامعه که آموزش ارتباط را ندیده‌اند یا منابع کافی برای جلب نظر جنس مخالف را ندارند دست به آزار می‌زنند.

زمینه‌های اجتماعی آزار نیز در پیوند با مقوله علت آزار، نشان‌گر کمبود افراد در فرایند اجتماعی شدن و آموزش است که در بستر رابطه طبیعی و سالم بین دو جنس پدید می‌آید که در دسترس همگان نیست و به دلایل مختلف برخی از آن بی‌بهره‌اند. بر این اساس دو مقوله را می‌توان در یک‌راستا و تحلیل کرد که افراد دارای کمبود اقتصادی، به لحاظ اجتماعی نیز از مهارت‌های مواجهه با جنس مخالف بی‌بهره‌اند.

جدول ۳- مقوله زمینه‌های اجتماعی

مقولات	مفاهیم	گزاره‌ها
زمینه‌های اجتماعی (فروستی زنان)	نقص جامعه	به نظرم این نوعی هیجان است که با متلک به زنان خالی می‌کنند اگر متأهل این کار را بکند اختلال شخصیتی است. با حرف زشت و تیکه کسی جذب نمی‌شود. جامعه خراب شده، وضع دانشگاه هم خوب نیست. جامعه آزار پسر برای دختر رو تا حدی پذیرفته و این شاید تشویق کند پسرها را قدرت بیشتر پسرها در جامعه باعث شده این کار را بکنند. تو ایران فکر آینه که زن‌ها پایین‌تر از مردا هستن.
	جداسازی جنسیتی	مشکل جنسی داریم. تلاش برای ارتباط است. تمایل به جنس مخالف هم هست. از بچگی دختر و پسر رو جدا کردن حرف زدن با هم رو بلد نمی‌شن.
	اجتماعی شدن	می‌خواهند جلو دوستانشان خودی نشان بدهند. به خاطر جوانی و جلب توجه این کار را می‌کنند. تیکه انداختن پسر از سر شیطنت است. می‌خواد بگه من مرد هستم [قدرتش را به رخ بکشد]. کسی که دست‌درازی می‌کند مشکل روانی دارد می‌خواهد خودش را ارضا کند. این کار در نوجوانی شاید طبیعی است چون سن بلوغشان است. تو ایران فکر آینه که زن‌ها پایین‌تر از مردا . پسرها بیشتر در جمع متلک می‌گویند و پیرها وقتی تنها باشند هیچانشان بالاست این‌طور خالی می‌کنند.

مقوله ۳: زن به‌مثابه ابژه

گزاره‌های این مقوله زن را به‌مثابه ابژه جنسی یا سلطه اجتماعی معرفی می‌کنند، حتی وقتی در مورد گونه‌های آزار بحث می‌شود ابژه‌سازی از زنان مدنظر است. اگر فرارفتن از دلالت آشکار داده‌ها مجاز باشد، ابژه‌انگاری خود دال بر رابطه قدرت است که از مناسبات

اقتصادی ناشی می‌شود. نقش حمایتی و خدماتی زنان در خانواده و تقسیم کار این تلقی را پدید آورده که هر مردی می‌توان آن‌ها را تصاحب کند و مفهوم عشق رمانتیک نیز آن را تشدید کرده است. گویا زنان خود را عرضه می‌کنند و نوع خاصی از لباس این معنا را برای عاملان آزار افاده می‌کند.

به نظر می‌رسد در این مقوله نیز تفاوت پایگاه اجتماعی قربانیان و عاملان آزار به شکلی دیگر طرح می‌شود؛ «اگر از نظر آن‌ها مانتوت کوتاه باشد، دنبالت می‌افته». مصاحبه شوندگان فکر می‌کنند عاملان آزار خیابانی سطح اجتماعی پایین دارند و لذا لباس معمولی آن‌ها را نوعی دعوت به آزار می‌دانند. دلالت این مقوله در پرتو مقولات زمینه اجتماعی و علت آزار روشن‌تر می‌شود؛ آزارگران به خاطر سطح پایین اجتماعی و اقتصادی زن را به‌مثابه ابژه می‌بینند و دست به آزار می‌کشایند.

جدول ۴- مقوله زن به‌مثابه ابژه

مقولات	مفاهیم	گزاره‌ها
زن-ابژه	تلقی از زن (به‌مثابه طعمه آزار)	یک‌بار مانتو دختره بالا رفته بود یک آقا دست دراز کرد کشید پایین بعضی‌ها سریش هستند، اینقد می‌افتن دنبالت که بقیه رو به آدم بدبین می‌کنن. نگاه متعجب به لباس هم نوعی آزار است. اگر از نظر آن‌ها مانتوت کوتاه باشد، دنبالت می‌افتند. [فکر می‌کنند اگر کسی مثل خانواده‌شان لباس نمی‌پوشد پس خودش می‌خواهد]. با نگاه‌شان هم احساس بدی بهت دست می‌ده. اگر فکر کنند بی‌حجابی آزارت می‌دن. [معیار برای بی‌حجابی خودشان هستند]. آگه پا بدی فکر می‌کنن با ده نفر بودی آگه پا ندی حرف بد می‌زنن [با لباس بالا شهر نمی‌شه بری پایین شهر]

<p>دیگه تیکه انداختن عادی شده اما آزاره به هر حال پرسیدن سؤالات شخصی هم نوعی آزار است اینکه کجا زندگی می‌کنی یا درآمدت چقدر است.</p> <p>نوع آزار در پایین شهر شاید متلک باشد و بالا شهر بوق زدن ماشین اگر در نگاه مردان حجب و حیا نباشد، آزارنده می‌شود متلک عادی شده ولی اگر دست بزنند آزار خیابانی است. اگر توهین و فحش باشد آزار است. به نظرم، دست زدن به بدن زنان آزار است. آزار یعنی لمس بدن</p>	<p>گونه‌های آزار (ایژه‌سازی)</p>
---	----------------------------------

مقوله ۴: تفاوت، عامل آزار

در تحلیل اثر پوشش بر میزان مزاحمت یک رویکرد وجود دارد؛ پوشش بیشتر مزاحمت را کمتر می‌کند، پوشش نقشی در کاهش مزاحمت ندارد و نوع پوشش مزاحمت را تشویق می‌کند. در کنار مقولات موردبررسی به نظر می‌رسد اگر عاملان آزار از یک تیپ اجتماعی هستند نوع پوشش در عمل آن‌ها تأثیر ندارد اما برخی پوشش‌ها ممکن است به خاطر تفاوت با عرف مسلط، افراد را تشویق به مزاحمت کند.

می‌توان گزاره‌های اثر نوع پوشش بر مزاحمت را به نوعی کنترل اجتماعی نسبت داد اما با توجه به مقولات پیشین به نظر می‌رسد تفاوت سطح عاملان آزار و قربانیان باعث ایجاد مزاحمت می‌شود زیرا عاملان آزار نوع پوشش را به جلب توجه تعبیر می‌کنند؛ فرایند ایژه‌سازی در اینجا نیز برقرار است. برای توضیح اثر پوشش بر مزاحمت خیابانی باید گونه‌های آزار، تیپ‌شناسی مزاحمین و مشخصات آزاردیدگان را در نظر بگیریم. به نظر می‌رسد پوشش عامل مهمی در توضیح آزار نیست بلکه پایگاه اجتماعی آزارگر و آزاردیده نقش مهم‌تری دارد. این مقوله چالش برانگیز در پرتو مقولات بعد روشن‌تر خواهد شد.

جدول ۵- مقوله تفاوت، عامل آزار

مقولات	مفاهیم	گزاره‌ها
تفاوت، عامل آزار	بی‌اثر بودن حجاب در مزاحمت	پوشش هم تأثیر داره ولی در جامعه ما هرچه پوشیده باشی هم کار خودشان را می‌کنن. من محجبه هستم و متلک شنیده‌ام به ما می‌گویند خلبان چون چادر داریم. برای دختر چادری هم اتفاق می‌افتد اما کمتر پوشش هم در مزاحمت تأثیری ندارد.
	مؤثر بودن حجاب در مزاحمت کمتر	به نظرم حجاب مزاحمت را کم می‌کند. بله اگر فضای مخصوص خانم‌ها باشد که جلوی چشم نباشی خوب است [پارک بانوان]. به نظرم حجاب مزاحمت را کم می‌کند.
	پوشش عامل مزاحمت	کسی که از لباس متفاوتی استفاده کند، جلب توجه می‌کند. پسر دنبال چهره‌ای است که خودش هم جلب توجه می‌کند. دخترهایی که ساق کوتاه می‌پوشند بیشتر آزار می‌بینند. کسانی که خود را در معرض دید قرار می‌دهند متلک بیشتری می‌شنوند. کسی که لباسش راحت‌تر باشد بیشتر اتفاق می‌افتد برایش

مقوله ۵: آزار به‌مثابه تعامل

برخی گزاره‌ها مرز باریکی بین آزار و تعامل نشان می‌دهد به‌طور که به نظر می‌رسد هر نوع آزاری درخواست تعامل است اما در بسترهای مختلف و از سوی افراد متفاوت ممکن است به آزار تعبیر شود. همچنان که تماس در فضای مجازی کمتر به آزار تعبیر می‌شود. بنابراین ابزار ارتباط و نحوه ارتباط تعیین‌کننده معنای رفتار افراد است که می‌تواند درخواست ارتباط باشد که پذیرفته است.

با لحاظ این مقوله در تبیین آزار خیابانی معنای مقوله «ابژه‌پنداری زن» و «تفاوت عامل آزار» نیز آشکار می‌شود؛ اگر درخواست تعامل از سوی افراد همسان نباشد آزارنده است و

تجاوز به حریم شخصی است اما با رعایت سطح افراد و همچنین نحوه ارتباط آزار می‌تواند به تعامل بدل شود. به نظر می‌رسد تعریف آزار موکول به شرایط زمینه‌ای وقوع آن است و هر معاشرتی آزارنده نیست. اگر همسانی طرفین رعایت شود و نحوه ارتباط مناسب باشد آزار موضوعیت خود را از دست می‌دهد؛ حس آزار در خود عمل نهفته نیست و بسته به عوامل آن می‌تواند آزارنده باشد یا نباشد.

جدول ۶- مقوله آزار یا تعامل

مقولات	مفاهیم	گزاره‌ها
آزار یا تعامل	نحوه ارتباط	اگر درخواستش با احترام باشد احساس آزار نمی‌کنم. کلاً از این کار توی خیابان خوشم نمیاد. اگر قصدش خوب باشد محترمانه میاد باهات صحبت می‌کنه ، اگر بگه من از تو خوشم اومده و بیاد صحبت کنه و متلک نگه خیلی بهتره. آگه با ادب و اخلاق باشه و متلک نگه شاید باهات صحبت کنم. آگه از آدم تعریف بکنن آزار محسوب نمی‌شه.
	ابزار ارتباط	در فضای مجازی فضا مناسب‌تر است برای آشنایی می‌تونن با تبادل آدرس اینستا با هم حرف بززن. در فضای مجازی بر اساس ظاهری که از خودم به نمایش می‌گذارم آدم‌ها پیشنهاد می‌دهند در اینستا پیشنهاد ازدواج به من داده‌اند. فضای مجازی برای پیدا کردن کیس مورد نظر بهتره در اینستا بهتره رابطه تا خیابان

مقوله ۶: مختصات آزار

در مقوله مختصات آزار، با توجه به مقولات پیشین می‌توان گفت اگر یک رفتار در دسته‌بندی آزار قرار بگیرد، محل وقوع یا نوع اجرای آن اهمیت ثانوی دارد. اگر تعامل ناخواسته و حاوی رفتار زنده اجتماعی مانند لمس بدون اجازه در محل عمومی باشد، آزار

محسوب می‌شود. مخصوصاً اگر در مکان‌هایی اتفاق بیافتد که همه توقع دارند بدون قضاوت و اذیت به کار روزمره برسند، وجه آزارنده آن شدیدتر می‌شود؛ مثلاً در تاکسی که راننده با همه رفتاری در قالب مسافر داشته باشد، در مسجد که محلی معنوی است و همه توقع دارند از تعرض مصون باشند. پاسخگویان در این فقره به روش‌های اجرای تعامل اعتراض دارند که شأن اجتماعی آن‌ها را نادیده می‌گیرد.

بر این اساس می‌توان گفت تعامل ناخواسته جسمی، کلامی یا تماس چشمی بدون رعایت شأن اجتماعی یا موقعیت فرد، آزار خیابانی است. رعایت شأن اجتماعی نیز به پایگاه اجتماعی دو طرف راجع است و اگر تناسبی بین آن‌ها نباشد هر درخواست تعاملی را به آزار بدل می‌کند.

جدول ۷- مقوله مختصات آزار

مقولات	مفاهیم	گزاره‌ها
مختصات آزار	مکان آزار	در همه جای شهر برای من اتفاق افتاده. داخل بازار یا حتی داخل مسجد سمت نوبهار و بازار بیشتر [آزار] اتفاق می‌افتد بلوار طاق‌بستان کمتر بیشتر محل‌های تجمع و رفت‌وآمد آدم‌ها این اتفاق می‌افتد. توی تاکسی هم راننده مزاحم می‌شود. [مثلاً در بازار] بعضی‌ها سریش هستند، اینقد می‌افتن دنبال که بقیه رو به آدم بدبین می‌کنن. [در پارک یا خیابان] متلک‌های مردان سن بالا خیلی بدتر است.
	تجربه آزار	بارها به من دست زده‌اند. وقتی آزار می‌بینم از خودم از جامعه متنفر می‌شم. مثلاً طرف ماشین داره میافته دنبال دختر، آبروش رو می‌بره. در محله‌های بالا بیشتر احساس امنیت می‌کنی. متلک برای من خیلی مهم نیست، شخصیت اون طرف خرد می‌شود.

مقاله ۷: آزار فرایندی دوسویه

دلالت این مقوله را می‌توان چنین خلاصه کرد که آزار مردان در پاسخ به آزار آن‌ها از سوی زنان است. زنان می‌خواهند جلب توجه کنند اما مردان این نشانه‌ها را اشتباه تفسیر می‌کنند یا به خود می‌گیرند. به نظر می‌رسد در این فقره پاسخگویان به نقص‌های هنجاری ارتباط دو جنس اشاره دارند که باعث سردرگمی آن‌ها می‌شود. دوسویگی آزار دو دلالت دارد؛ اول زنان نیز به شکلی مردان را آزار می‌دهند و درست یا غلط آن‌ها را به اشتباه می‌اندازند و دوم اینکه گویا زنان با نمایش یا اغراق در ظواهر می‌خواهند جایگاه خود و انتخاب‌های خود را مشخص کنند و به نوعی تمایل خود به تعامل را اعلام می‌کنند و اگر درخواستی در راستای معیارهایشان نباشد آن را آزار تلقی می‌کنند اما اگر هدفشان را تأمین کند نگاه مثبت یا خنثایی به آن دارند.

برخی زنان در ویژگی‌های زنانه خود اغراق می‌کنند و اتفاقاً اشاره به این ویژگی در سطح کلام را آزار نمی‌دانند. به این ترتیب مقوله آزار پیچیده‌تر می‌شود و به مناسبات فراتر از خود پیوند می‌یابد. این تلقی خود زنان از آزار است که فکر می‌کنند برخی زنان خودشان دنبال جلب توجه هستند و در این پدیده نقش دارند.

جدول ۸- مقوله دوسویگی آزار

مقولات	مفاهیم	گزاره‌ها
آزار دوطرفه	ابزارانگاری بدن	پُر دادن و چشم‌وهم‌چشمی هرچی تو داری من هم دارم نیازی به بیرون انداختن نیست. پسر دنبال چهره‌ایست که خودش هم جلب توجه می‌کند. دخترها برای اینکه بگویند به ما توجه می‌شود بدشان نمی‌آید. آگه از آدم تعریف بکنن آزار محسوب نمی‌شه. بستگی داره چه کسی بخواد با آدم صمیمی بشه. امروزه ارزش همه چیز به‌ظاهر آن خلاصه می‌شود.

مقوله ۸: تیپ‌شناسی مزاحمان

مصاحبه شوندگان با توصیف لباس، آرایش و محل سکونت مزاحمان آن‌ها را از قشر فرودست معرفی می‌کنند زیرا افراد برخوردار می‌توانند نیازهای خود را از روش‌های دیگر برآورده کنند و نیازی به اجرای این فرایند در خیابان ندارند. نیاز جنسی به کالایی بدل شده که برخی استطاعت تأمین آن را ندارند و تحقیرشدگی خود را به زنان قربانی فرافکنی می‌کنند. به نظر می‌رسد از نظر برخی از مصاحبه شوندگان آزار خیابانی امری مربوط به نابرابری افراد در پایگاه اقتصادی و اجتماعی است. این مضمون معنای مقولات دیگر از جمله «علت آزار» و «اثرگی بدن زنان» و مردان و زمینه‌های اجتماعی آزار را روشن‌تر می‌کند. همچنین این گزاره‌ها مقولات «تفاوت به مثابه علت آزار»، «دوسویگی آزار» و «آزار و تعامل» - که پایگاه اجتماعی عامل آزار در آن‌ها عنصر مرکزی بود- را توضیح می‌دهند.

جدول ۹- مقوله تیپ‌شناسی مزاحم

مقولات	مفاهیم	گزاره‌ها
تیپ‌شناسی مزاحمان	پایگاه مزاحم	مردی که پول دارد با دوست‌دخترش کیش می‌رود یا خارج متلک و آزار خیابانی پول لازم ندارد [بی‌پول‌ها این کار را می‌کنند]. برایشان نوعی تخلیه انرژی است. ورزش و تفریح هم پول می‌خواهد و برخی چاره‌ای جز این ندارند. ازدواج خوبه اما برای همه ممکن نیست. تشکیل خانواده برای جوان‌ها سخت شده.
	تیپ مزاحم	آدم‌های مزاحم بیشتر بی‌شخصیت، شلخته و نامرتب بوده‌اند. آدم‌های باکلاس این کار را نمی‌کنند چون کمبود ندارند. بوی عرق، تسیج بدست، شیش جیب پایین کشی بیشتر حاشیه‌نشین شهر میان اینجا و از این کارها می‌کنن. کسی که درس خوانده و تحصیل کرده است متلک نمی‌گوید. بچه‌های پایین تیپ می‌زنند و می‌روند محله‌های بالا

مقاله ۹: راهکار آزار

مصاحبه شوندگان لابه‌لای توضیحات شخصی از آزار به راهکارهای علاج آزار خیابانی زنان نیز اشاره کرده‌اند. راهکارهای معرفی شده جدای از تصویری که از آزار و علل آن داشتند، جدا نیست. در این مقوله پدیده آزار با مناسبات فراتر از خود پیوند می‌یابد و توجه به پدیده‌های فراتر از آزار را ضروری می‌کند. گزاره‌هایی که ذیل مفهوم «اجتماعی شدن» جمع شده‌اند، اهمیت خانواده و آموزش رابطه با جنس مخالف و فشارهایی که خانواده را از کار کرد تهی کرده‌اند مورد تأکید قرار می‌دهند. همچنین جداسازی را به عنوان راهکار رفع آزار مورد انتقاد قرار می‌دهند و آن را یکی از علل آزار خیابانی معرفی می‌کنند. به نظر می‌رسد پاسخگویان علل کلان اجتماعی و اقتصادی را راهکار مؤثر مواجهه با این پدیده ارزیابی می‌کنند و تسهیل ازدواج و دسترسی به رابطه جنسی را راهکار نهایی توصیه می‌کنند.

جدول ۱۰- مقوله راهکار

مقولات	مفاهیم	گزاره‌ها
بازاندیشی آزار	اجتماعی شدن	بچه باید به بلوغ فکری برسد و این به عهده جامعه و خانواده است. جامعه ما رها شده است خانواده هم اثری روی بچه ندارد. وقتی پدر و مادر هنجارشکنی می‌کنند بچه هم یاد می‌گیرد. جامعه و خانواده از هم پاشیده شده است. مشغله پدر و مادرها زیاد است وقت تربیت بچه‌هایشان را ندارند. والدین تحت فشار هستند اعصاب تربیت بچه ندارند.
	جداسازی	پارک بانوان توهینه انگار باید دخترها قایم بشن تا آزار نبینن. پارک بانوان مثل قفسه که ما بریم توش کسی ما رو نبینه. پوشش در ایجاد مزاحمت تأثیری ندارد. [جدا کردن دختر و پسر برای رفع مزاحمت راهکار درستی نیست]

<p>این رفتار به خاطر کمبود رابطه جنسی است. با آدم ثابت موافق ازدواج سفید هستم. ازدواج خوبه اما برای همه ممکن نیست. تشکیل خانواده برای جوان‌ها سخت شده. کاری در این مورد نمی‌شود کرد راه‌حلی ندارد. مشکل جنسی داریم. باید روی ذهن جوان‌ها کار کنند. اگر جوانان ازدواج کنند این مسائل کمتر می‌شود.</p>	<p>تسهیل رابطه و ازدواج</p>	
--	-----------------------------	--

تبیین

دو مفهوم فقر و کمبود به مثابه «علت آزار» در نزد پاسخگویان به چرایی پدیده آزار اشاره دارند که در کنار مقوله «تیپ‌شناسی مزاحمان»، یک دسته‌بندی از مزاحمان را معرفی می‌کند. بر اساس مفاهیم این دو مقوله، آزارگران عموماً از فرودستان هستند که با لباس، لهجه و نحوه مزاحمت متمایز می‌شوند. در مقوله «راهکار آزار خیابانی» نیز این دسته‌بندی تأیید می‌شود؛ اگر افراد استطاعت ازدواج یا رابطه با جنس مخالف را داشته باشند، برای زنان ایجاد مزاحمت نمی‌کنند پس آزارگران کسانی‌اند که از ازدواج محروم هستند.

مقوله زمینه اجتماعی آزار این تحلیل را تأیید می‌کند؛ امکان اجتماعی شدن سالم برای رابطه با جنس مخالف برای این افراد وجود ندارد و مهارت ارتباط را به دست نمی‌آورند. این مقوله یک وجه دیگر آزار را آشکار می‌کند؛ مهارت ارتباط. پسران جوان معمولاً برای رابطه سالم با جنس مخالف اجتماعی نمی‌شوند و از آنجاکه زن در نظم موجود ابژه شده است، مردان به خود حق می‌دهند هر زنی را که بخواهند تصاحب کنند و اگر این امکان فراهم نشد او را تحقیر کنند که حقارت و حرمان خود را جبران کنند.

این تحلیل شواهدی در مقوله «تفاوت، عامل آزار» نیز دارد؛ مردان هر زن با لباس و منش متفاوت را به عنوان طعمه آزار تلقی می‌کنند زیرا فکر می‌کنند «خود این زن‌ها دنبال جلب توجه هستند». این مقولات تحلیل پیشین مبنی بر مزاحم فرودست را تأیید می‌کنند

زیرا این افراد به واسطه پایگاه اجتماعی «در خانواده‌ای بزرگ شده‌اند که آرایش دختر برایشون جا نیفتاده» است.

در تحلیل مقوله «آزار/تعامل» برخی مفاهیم تصویر بالا را روشن‌تر می‌کنند؛ هر تلاشی برای معاشرت آزار نیست و اگر مؤدبانه و با احترام طرح شود، آزار تلقی نمی‌شود. کسانی که آداب معاشرت خیابانی را بلد نیستند کارشان آزارنده می‌شود لذا کسانی که این مهارت را نیاموخته و زمینه خانوادگی آداب معاشرت را بلد نیستند می‌توان آزارگران بالقوه دانست.

به همین دلیل اگر رابطه در فضای مجازی جریان پیدا کند خیلی بهتر است زیرا احتمالاً عاملین زنان بیشتر است و اگر معاشرت ناخواسته یا نامطلوبی دریافت کنند امکان بستن راه ارتباطی فرد مزاحم فراهم است. به نظر می‌رسد قدرت انتخاب زنان در این بین عامل مهمی در تلقی یک رفتار به مثابه آزار است. در اینستاگرام چون امکان شناخت بیشتر با توجه به محتوای صفحه هر فرد وجود دارد، امکان رابطه افراد هم سطح فراهم‌تر است. اگر در معاشرت خیابانی هم این شرایط رعایت شود یک عمل لزوماً آزارنده نیست؛ اختلاف سطح اجتماعی در دو سوی تعامل مشخصه آزار است. به همین دلیل محل آزار نیز بر اساس فرد آزارگر دسته‌بندی می‌شود؛ خیابان شلوغ، خلوت، بازار و مسجد می‌تواند محل وقوع حادثه باشد.

مقوله «آزار یا تعامل» دو روی این پدیده را آشکار می‌کند؛ بسته به عامل و عمل می‌تواند آزار باشد یا تعامل. اگر از نظر قربانیان تناسبی بین سطح عامل با خودشان وجود داشته باشد می‌تواند تعامل محسوب شود در غیر این صورت آزار خواهد بود. باید بی‌درنگ افزود مقوله تعامل/آزار توجیه مزاحمت یا معاشرت ناخواسته نیست. پاسخگویانی که این گزاره‌ها را بیان کرده‌اند احتمالاً دختران جوانی از پایگاه اجتماعی و سن خاص هستند که اگر مفروضات احترام و هم‌سنخی رعایت شود، خود یک سوی این تعامل هستند. مقوله «دوسویگی آزار» اینجا نیز معنای آزار یا تعامل را آشکارتر می‌کند؛ برخی دنبال جلب توجه هستند و مورد مناسب معاشرت را جستجو می‌کنند اما به دلیل مناسبات

موجود، عاملیت آن‌ها سلبی و پنهان است و اگر تناسب سطح دو طرف رعایت شود، تعامل شکل می‌گیرد.

مقوله راهکار آزار، این منظومه را تکمیل می‌کند؛ پاسخگویان وجه آزارنده برخی از رفتارها را مورد تأکید قرار می‌دهند و خانواده و اجتماعی شدن را مسبب آن معرفی می‌کنند. در مفاهیم بعدی مقوله راهکار، جداسازی به عنوان راهکار نفی شده و در مفهوم تسهیل رابطه و ازدواج، ایده اصلی از آزار برجسته شده است. اگر افراد مختلف امکان ازدواج و رابطه را داشته باشند، احتمال ایجاد مزاحمت کمتر می‌شود.

نتیجه‌گیری

آزار خیابانی مجموعه‌ای از رفتارها را در برمی‌گیرد که از آزار فیزیکی خشن و تحقیرآمیز تا متلک و تا معاشرت را دربر می‌گیرد. این طیف گسترده گونه‌های مختلفی را شامل می‌شود که پدیده‌های اجتماعی متفاوتی هستند و تبیین همه آن‌ها ذیل یک مفهوم کفایت پدیده را نمی‌کند. به همین دلیل برخی معتقدند باید برای گونه‌های مختلف، عناوین متفاوت ضرب شود تا آسیب اجتماعی آن‌ها ذیل مفهومی ضعیف پنهان نماند. در این مقاله تأکید بر مزاحمت‌هایی بوده که با نگاه یا کلام برای زنان ایجاد شده است.

پاسخگویان عمدتاً دختران جوان بوده‌اند زیرا زنان سنین بالا درگیر شرم بازگو کردن تجربیاتشان هستند و از توضیح آن طفره می‌روند. از سوی دیگر فراوانی مزاحمت برای جوانان بیشتر است که به نظر می‌رسد تلاشی برای تعامل و آشنایی است که هنجارهای رسمی از آن غافل بوده‌اند. بر این مبنا می‌توان گفت آزار خیابانی اساساً پدیده‌ای شهری و به‌طریق اولی مدرن است و گونه‌هایی از رفتار در جوامع سنتی که می‌توان آزار نامید تفاوت ماهوی با قالب معاصر آن دارد. آزار خیابانی پدیده‌ای پیچیده و چندوجهی است؛ پیچیده به این معنا که با سایر مناسبات اجتماعی و اقتصادی پیوندهای چندگانه دارد و از سوی دیگر گونه‌های مختلفی را دربر می‌گیرد. مزاحمت خیابانی یک سوی دیگر نیز دارد؛ مردان نیز باید در این پدیده دیده شوند و در مورد دلایل مزاحمت توضیح دهند.

با این اوصاف آنچه با مختصات و محدودیت‌های این تحقیق از آزار خیابانی به دست می‌آید، پیوند این پدیده با مناسبات و ترتیبات فراتر از خود را به نمایش می‌گذارد. از یک سو خود جنسیت برساختی اجتماعی است که مناسبات اقتصادی نقش مهمی در آن دارند و از سوی دیگر رابطه دو جنس نیز به‌طریق‌اولی متأثر از نظم مستقر است. نتایج تحلیل داده‌های این تحقیق بخشی از این پیوندها را نشان می‌دهد؛ تفاوت پایگاه‌های اقتصادی و اجتماعی اهمیت زیادی در تعریف آزار خیابانی دارند.

برخی مردان به واسطه شرایط اجتماعی شدن، زنان را ابژه جنسی می‌بینند و بدون مهارت ارتباطی، با روش‌های آزارنده به معاشرت ناخواسته و توهین آمیز اقدام می‌کنند. این افراد به دلیل محرومیت از رابطه آن را در خیابان جستجو می‌کنند یا معاشرت‌های تحقیرآمیز را جایگزین آن می‌کنند. این افراد به‌مثابه یک تیپ اجتماعی، زنانی که پوششی متفاوت از معیارهای آن‌ها داشته باشد را قربانی می‌بینند و ایجاد مزاحمت می‌کنند. در مقابل افراد متشخص کسانی هستند که استطاعت ازدواج یا تأمین نیازهای خود را دارند و با آزار خیابانی باعث تحقیر خود هم نمی‌شوند. اگر فرا رفتن از داده‌های تحقیق مجاز باشد می‌توان گفت آزار خیابانی کژکارکرد مناسبات اقتصادی و اجتماعی موجود است که زنان را به ابژه و مردان را به آزارگر بدل می‌کند.

مناسبات مصرف و سامان اقتصادی-اجتماعی نیز به این پدیده دامن زده و هنجارهای کهن در رابطه زن و مرد را از کار انداخته و هنجارهای جدید نیز هنوز شکل نگرفته و با شتاب تحولات موجود نیز چشم‌انداز ابعاد آینده ممکن نیست. با رعایت مفروضات نظری و تجربی می‌توان گفت این وضعیت طلعه نظم جدید است که مناسبات اقتصادی به جامعه و نهادهای اجتماعی از جمله خانواده تحمیل می‌کند. تحولات اجتماعی اخیر را می‌توان به عنوان تکانشی برای گشودن مسیر تازه دید و مسائل بنیادی نظم اجتماعی را بر مبنای آن بازخوانی کرد.

پیشنهادها

طرح پیشنهادها برای کاهش مزاحمت خیابانی برای زنان خود می‌تواند موضوع تحقیقی مستقل باشد اما بر اساس داده‌های تحقیق می‌توان به چند مورد زیر اشاره کرد که سازوکار تحقق این پیشنهادها نیز خود توضیحات و تحقیقات مستقلی طلب می‌کند؛

۱. افزایش استقلال مالی زنان
۲. مشارکت دادن زنان در مناسبات اقتصادی و به تبع آن مناسبات اجتماعی
۳. بازخوانی قوانین ارث (استقلال اقتصادی زنان و تقویت عاملیت آنان در رابطه با مردان)

۴. افزایش برابری اقتصادی و اجتماعی به مثابه زمینه اصلاح روابط دو جنس

۵. افسون زدایی از زن و رابطه جنسی

۶. بازخوانی نقش زن در خانواده

۷. آموزش مهارت‌های زندگی و ارتباطی به کودکان در نظام آموزشی

سپاسگزاری:

از تمام کسانی که ما را در انجام این پژوهش یاری رسانده‌اند سپاسگزاریم.

تعارض منافع:

تعارض منافع نداریم

منابع

- احمدی، یعقوب و بیورانی، سیما. (۱۳۹۵)، «مطالعه اثر مؤلفه‌های اجتماعی - فرهنگی والدین بر مزاحمت جنسی (خیابانی) فرزندان پسر»، مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، دوره پنجم، شماره ۳: ۴۱۳-۴۳۶.
- بهشتی، سید صمد؛ رستگار، یاسر و حمیدپور، خیری. (۱۴۰۰)، «مزاحمت خیابانی در میان زنان؛ از تجربه تروماتیک تا حساسیت‌زدایی (مورد دانشجویان دانشگاه یاسوج)»، مطالعات زن و خانواده، دوره نهم، شماره ۱: ۸۲-۱۰۰.
- دورکیم، امیل. (۱۳۷۷)، قواعد روش جامعه‌شناسی، ترجمه: علیمحمد کاردان. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ریاحی، محمد اسماعیل و لطفی خاچکی، طاهره. (۱۳۹۵)، «تحلیل اجتماعی عوامل مؤثر بر میزان مورد مزاحمت خیابانی قرار گرفتن زنان و دختران (مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه مازندران)»، پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، دوره پنجم، شماره ۲: ۶۹-۸۸.
- سحابی، خلیل؛ فائق، سروه؛ شاهمرادی، فرانک؛ خانی، سعید و حسین‌پور، سهیلا. (۱۴۰۰)، «مطالعه تجربه مزاحمت خیابانی زنان و واکنش قربانیان به آن در شهر سنندج»، مطالعات اسلامی ایرانی خانواده، دوره دوم شماره ۱: ۷۲-۹۸.
- Bastomski, S., Smith, P. (2017). Gender, Fear, and Public Places: How Negative Encounters with Strangers Harm Women. *Sex Roles*. 76, 73-88. <https://doi.org/10.1007/s11199-016-0654-6>.
- Chafai, Habiba. (2017). Contextualising street sexual harassment in Morocco: a discriminatory sociocultural representation of women. *The Journal of North African Studies*, Vol 22 (5). DOI:10.1080/13629387.2017.1364633.
- Dhillon, Megha; Bakaya, Suparna. (2014). Street Harassment: A Qualitative study of the experience of young women in Delhi. *Sage Open*. July-september: 1-11. DOI:10.1177/2158244014543786.
- Gardner, Carol Brooks. (1980). Passing by: Street Remarks, Address Rights, and the Urban Female. *Sociological Inquiry*. 50. 328-56.
- Gennaro, Kristen di & Ritschel. (2019). Blurred lines: The relationship between catcalls and compliments. *Women's Studies International Forum*. Vol 75.

<https://doi.org/10.1016/j.wsif.2019.102239>.

- Glaser, Barney G & Strauss, Anselm L. (2006). *The Discovery of Grounded Theory Strategies for Qualitative Research*. London: Aldine Transaction.
- Goffman, Erving. (1963). *Behavior in Public Places*. New York: Free Press.
- Baptist, Joyce & Coburn, Katelyn. (2019). Harassment in Public Spaces: The Intrusion on Personal Space, *Journal of Feminist Family Therapy*, 31:2-3, 114-128. DOI:10.1080/08952833.2019.1634178
- Kissling, Elizabeth Arveda. (1991). Street harassment: the language of sexual terrorism. *Discourse & Society*, Vol. 2, No. 4, SPECIAL ISSUE: Women Speaking from Silence (1991), pp. 451-460.
- True, Jacqui. (2014). The Political Economy of Violence against Women: A Feminist International Relations Perspective. *Australian Feminist Law Journal*, 32(1): 39-59. DOI:10.1080/13200968.2010.10854436
- Tuerkheimer, Deborah. (1997). Street Harassment as Sexual Subordination: The Phenomenology of Gender-Specific Harm. *Wisconsin Women's Law Journal*, Vol 12.

استناد به این مقاله: قربانی، کوثر؛ فرهادی، محمد و امیری، نادر. (۱۴۰۲). آزار خیابانی: تفسیری از تلقی زنان شهر کرمانشاه، پژوهشنامه مددکاری اجتماعی، ۱۰(۳۵)، ۷۷-۴۱.

Social Work Research Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.